

УДК 371.135:81/233:371.213.2:372.4

**ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ОСВІТИ**

Німець О.І.

*Дніпропетровський педагогічний коледж
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара*

З'ясовано поняття «інформаційна безпека» в контексті формування педагогічної компетенції майбутніх працівників галузі освіти, розглянуто принципи та умови їх реалізації у навчальному процесі. Узагальнено результати апробацій сучасних ефективних методів підтримки інформаційної безпеки шляхом удосконалення процесу навчання з дисципліни природничого циклу галузі освіти.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційне здоров'я суспільства, інформаційна війна, мережа Інтернет.

**ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК МЕТОД
ФОРМИРОВАНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ
БУДУЩИХ РАБОТНИКОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СФЕРЫ**

Нимец О.И.

Выяснено понятие «информационная безопасность» в контексте формирования педагогической компетенции будущих работников сферы образования, рассмотрено принципы и условия их реализации в учебном процессе. Обобщено результаты апробации современных эффективных методов поддержки информационной безопасности путем усовершенствования процесса обучения с дисциплины естественного цикла в сфере образования.

Ключевые слова: информационная безопасность, информационное здоровье общества, информационная война, сеть Интернет.

INFORMATION SECURITY AS A FROM OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SPHERE OF EDUCATION

Nimets O.I.

Clarified the concept of «information security» in the context of the development of pedagogical competence of future workers in the field of education, principles and conditions of their implementation in the educational process. This paper summarizes the results of the field testing of modern effective methods for information security by improving the learning process in the discipline of the science curriculum of the education sector.

Keywords: information security, information health society, information warfare, the Internet.

Постановка проблеми. Важливою рисою світового суспільного прогресу є зростання значимості інформації. Розвиток інформаційних технологій і впровадження їх практично у всі сфери діяльності суттєво змінює структуру суспільства. Україна, не залишаючись осторонь світових процесів, вступає в нову еру інформаційного суспільства. Реалізація національних інтересів у сфері національної безпеки – один із найважливіших напрямів цієї трансформації. На цьому шляху відкриваються широкі можливості розвитку країни і водночас виникають нові загрози та посягання. Існує цілий комплекс інформаційних загроз, серед яких: відсутність яскравої ідентифікації України у глобальному інформаційному просторі та чіткої стратегії входження її у світове інформаційне суспільство. Особливістю останнього є те, що стратегічним ресурсом стає інформація, яка здатна взаємодіяти не тільки з матеріальним, але й з духовним світом людини, особливо зважаючи той факт, що педагогічні працівники в силу своїх посадових обов'язків є постійними ретрансляторами інформації [1].

Мета статті: вивчення та аналіз теоретичних джерел щодо проблеми досвіту суспільства з метою підвищення здатності людей, зокрема студентської молоді, до ідентифікації, психологічної стійкості перед інформаційними загрозами суспільства.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан забезпечення інформаційної безпеки в галузі освіти потребує розробки науково обгрунтованої державної політики та стратегії в цій галузі, визначення системи національних цінностей, життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави, визначення зовнішніх і внутрішніх загроз цим інтересам, пошуку ефективних заходів для дотримання безпеки в усіх її сферах. Суб'єкти інформаційної сфери та окремі елементи її інфраструктури можна об'єднати поняттям «інформаційна система», яка забезпечує отримання і обробку даних, видачу результату або зміну власного зовнішнього стану [2]. Інформаційне суспільство, як і будь-яка система, складається із структурних одиниць. До його складу входять: суб'єкти інформаційних процесів, інформація, призначена для використання суб'єктами інформаційного суспільства, інформаційна інфраструктура, суспільні відносини, які складаються у зв'язку зі створенням, зберіганням, передачею та розповсюдженням інформації [3, 4]. Метою існування інформаційних систем, що інтегровані до інформаційного суспільства, є зміна в своїх інтересах поведінки інших інформаційних систем або ж підтримання їх поведінки незмінною [5].

За своєю сутністю інформація може формувати матеріальне середовище життя людини, виступаючи у ролі інноваційних технологій тощо. Водночас вона може використовуватись як основний засіб міжособистісної взаємодії, постійно виникаючи та змінюючись у процесі переходу від однієї інформаційної системи до іншої, наприклад, коли викладач подає інформацію аудиторії студентів навчальний матеріал.

Як товар, інформація може користуватися попитом, оскільки має певну цінність, однак її специфіка, пов'язана з перетворенням людських знань, створює складності у визначенні її вартості [6]. Проте, цінність інформації може визначатися, виходячи з її достовірності, цілісності і доступності. Доступність робить інформацію найбільш привабливою, оскільки її конфіденційність визначається встановленим режимом доступу і обмежується колом осіб, які мають право володіти нею [7].

Особливістю реалій системи освіти України є недостатня сформованість та визначеність системи цінностей, послідовного зв'язку та інтересів суспільства, наявність низки протиріч між інтересами різних соціальних спільнот і професійних груп, що має наслідок у формі

політичної та соціальної нестабільності. Внаслідок несформованості консенсусу в суспільстві щодо національних цілей, інтересів і цінностей, на сучасному етапі не забезпечується належна конструктивність у забезпеченні національної та інформаційної безпеки країни як «стану захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз» [8].

Провівши відповідні практичні досліді серед учасників навчально-виховного процесу нашого ВНЗ I-II рівня акредитації, можемо також констатувати: на сьогоднішній день у студентів – майбутніх педагогів, не вироблено єдиного методологічного підходу до оцінки такого явища, як інформаційна безпека суспільства. Так, існує твердження, що громадська інформаційна безпека – це сукупність суспільних відносин, які забезпечують безпечні умови життя кожного члена суспільства, громадський порядок, безпеку державних, громадських чи особистісних інтересів. Однак усі ці визначення є неповними: кожне з них акцентує увагу лише на деяких аспектах життєдіяльності суспільства. Пропонуємо узагальнене формулювання цього складного явища. Отже, **інформаційна безпека суспільства** – це такий стан суспільства або людини, коли забезпечені сприятливі можливості для задоволення та реалізації життєвих, духовних і матеріальних потреб, коли є необхідний мінімум сталості, стабільності, соціального імунітету, готовності та здатності протистояти деструктивним впливам, небезпекам та загрозам життю, здоров'ю, майну, всій сукупності прав, свобод, законних інтересів громадян, їхніх об'єднань. Важливу роль у підтриманні інформаційної безпеки особистості, громадянина, держави в цілому відіграють засоби масової інформації, мережа Інтернет, які мають конкретні форми впливу інформаційного середовища на духовну сферу студента, викладача, суспільства та реалізуються як інформаційний вплив на соціальні суб'єкти різних рівнів спільності, системно-структурної та функціональної організації, змінюючи індивідуальну, групову та суспільну психологію (термінологічно в загальному вигляді позначаються як інформаційний (або інформаційно-психологічний вплив). Суть цього поняття відображає процес зміни психічних станів і характеристик людей під впливом інформаційно-комунікативних процесів як динамічного компонента інформаційного середовища.

У цьому випадку акцентується значення інформації як засобу впливу на психіку людини [9].

Як показує аналіз науково – педагогічної літератури, загальним джерелом зовнішніх загроз інформаційної безпеки особистості є та частина інформаційного середовища суспільства, яка через різні причини неадекватно відображає оточуючий людину світ. Тобто інформація, що вводить людей в оману, не дає можливості адекватно сприймати оточуючих і себе. Внутрішні джерела загроз інформаційної безпеки особистості закладені в самій біосоціальной природі психіки людини, в особливостях її формування та функціонування, в індивідуально-особистісних характеристиках індивіда, механізмах сприйняття та переробки інформації. З огляду на ці особливості, люди відрізняються мірою схильності до різних інформаційних впливів, можливостями аналізу та оцінки інформації, що надходить тощо [10].

Тому виникає нагальна потреба у підвищенні здатності людини до ідентифікації, психологічної стійкості до інформаційної зброї. Результати практичних досліджень є виокремлення з тематики природничого циклу групи лекцій, метою яких є розкриття та аналіз понять. Тільки виробивши відповідну концепцію подачі інформації, алгоритм сприйняття, є можливим помітити позитивну динаміку в галузі освіти стосовно інформаційної безпеки і рівня інформаційної компетентності майбутніх фахівців галузі освіти.

Слід наголосити, що безпеку суспільства не можна традиційно зводити лише до охорони громадського порядку. По суті, громадська безпека – це безпека суспільства як цілісного соціального організму, безпека суспільних відносин, що складаються в родині, у державі, на виробництві, в усіх сферах життєдіяльності. Безпека суспільства є реалізацією позитивних соціальних очікувань, міра добробуту, усвідомленого почуття благополуччя, соціального оптимізму, коли людина, суспільство впевнені у своїй здатності задовольнити свої потреби та бажання. Це означає впевненість людей у своїх прибутках, зарплаті, здоров'ї, безпеці, тобто у своєму особистому бутті, незалежно від різних несприятливих обставин [11].

Отже, можна стверджувати, що інформаційна безпека передбачає можливість безперешкодної реалізації суспільством і окремими його

галузями своїх конституційних прав, пов'язаних з можливістю вільного отримання, створення й розповсюдження інформації. Поняття інформаційної безпеки держави слід також розглядати у контексті забезпечення комфортних і стабільних умов існування інформаційних технологій, які включають питання захисту інформації, як галузі інфраструктури держави, інформаційного ринку та створення безпечних умов існування і розвитку інформаційних процесів.

Висновки. У даній статті було розглянуто та проаналізовано теоретичні джерела досвіду суспільства, визначення інформаційної безпеки особистості, визначили, що воно є комплексним і багатозначним. Прийшли висновку, що, інформаційна безпека є невід'ємною складовою безпеки національної, локальної. Саме тому в галузі освіти необхідно приділяти особливу увагу гарантуванню цієї безпеки, особливо в контексті неухильного руху розвинених суспільств (до яких активно, в силу нещодавніх політичних змін, намагається долучитися і наше суспільство) до всеохопної інформатизації всіх сфер їх життєдіяльності, а реалізувати й підтримувати достатній рівень безпеки можливо насамперед через галузь освіти, бо саме ця галузь є першоджерелом і ретранслятором до різних вікових категорій, а також має доступ до широкого суспільного загалу та інформаційну стабільність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма інтеграції України до Європейського союзу, <http://www.rada.kiev.ua> (10 грудня 2005 р.).
2. Расторгуев С.П. Информационная война / С. П. Расторгуев. – М. : Радио и связь, 1998. – 415 с.
3. Шерстюк В.П. Информационная безопасность в системе обеспечения национальной безопасности: аспекты обеспечения информационной безопасности / В.П. Шерстюк // Информационное общество. – 1999. – № 5. – С. 3–5.
4. Беляков К.И. Управление и право в период информатизации / К.И. Беляков. – К. : Изд. «КВЦ», 2001 – 308 с.
5. Снытников А.А. Обеспечение и защита права на информацию / А.А. Снытников, Л.В. Туманова. – М. : Городец-издат, 2001 – 344 с.

6. Термінологічний словник з питань технічного захисту інформації / За ред. Проф. В.О. Хорошка – 3-є видання. – К. : Поліграф Колсалтинг, 2003 – 268 с.
7. Закон України «Про інформацію», прийнятий Верховною Радою України 2 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48, із змінами від 06.04.2000, Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 20.
8. Закон України «Про державну таємницю» в редакції Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну таємницю» від 21 вересня 1999 року, <http://www.rada.kiev.ua> (5 січня 2006 р.). Політологічний енциклопедичний словник. – К. : Генеза, 1997. – С. 34.
9. Гелей С. Політологія / С. Гелей, С. Рутар. – К. : Знання, 1999. – С. 13.
10. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України» від 16 січня 1997 р. № 3/97 ВР // Голос України. – 1997. – 4 лютого. – С. 5.
11. Макаренко Е. Інформаційно-психологічний захист як складовий чинник інформаційної безпеки / Е. Макаренко, В. Кирик // Проблеми безпеки української нації на порозі XXI сторіччя. – К. – Чернівці, 1998.